

NACZELNE DOWÓDZTWO W. P.

ZARZĄD CYWILNY ZIEM WSCHODNICH

GENERALNY KOMISARJAT
EKSPozytura w Warszawie.

N° 21 / E
ODDZIAŁ

W odpowiedzi należy powołać się
na powyższy N^o i datę.

(50)

Warszawa, dnia 19 grudnia 1919 r. 19
KREDYTOWA N° 2

Adjutantura Naczelnika Państwa
W. Pan Por. Switalski

Belweder.

Załączając teczkę ostatnich odpisów i sprawozda-
nie z ostatniego przebiegu prac Delegacji P.T.C.K.
proszę uprzejmie Pana Porucznika o łaskawe zamel-
dowanie Panu Naczelnikowi Państwa, że Delegacja Pol-
skiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża powróciła już
do Warszawy i że niżej podpisany, powrócił do peł-
nienia funkcji przedstawiciela Komisarza Gen. Z. W.
i gotów jest na wszelki rozkaz Pana Naczel-
nika Państwa.

Pozostaje z szacunkiem i poważaniem

Antoni Gossawowski

Kredytowa 2 - tel. 104 47
Krakowskie Prz. 71 - 48 63.

К О П И Я.

Посылается делегат от
Командного Состава боевого уча-
стка тов. БЕКАРЮЧЕНКО для пере-
говоров с Нач. Дивизией.

Командир Полка /подп. неразб/

29 н. 1919 г.

С подлинным верно:

*Впис в летопись
отделу, в котором
под К. Яковлевым*

PILSUDSKI
INSTITUTE
ARCHIVES
New York

256

PROTOKUŁ

28 posiedzenia Delegacji P. T. C. K.

z dn. 3/XII 1919r. w związku sanitarnym Nr. II

Obecni: pp. Birnbaum, Bisping, Dangel, Kossakowski, Strunillo, Trzeciak, Uniechowski, Zaleski i sekretarka Perzanowska.

Posiedzenie otwarte o godz. II 1/2.

Na wstępie zatwierdzono protokół 27. posiedzenia Delegacji. Na porządku dziennym: 1/Sprawa zaginionych w Rosji, 2/ Podpisanie umowy z dn. 9 listopada, 3/Listy dodatkowe, 4/Rewelacja p. Marchlewskiego w sprawie stosunków panujących w więzieniach polskich, 5/Sytuacja sprawy jeńców wojennych i uchodźców, 6/Sprawa tranzytu jeńców z Niemiec przez Polskę do Rosji.

W sprawie zaginionych w Rosji uchwalono wystosować do R. T. C. K. deklarację, zredagowaną której podjął się p. Dangel. Następnie podpisano umowę 9 listopada i uchwalono prosić Przewodniczącego o uzyskanie podpisu p. Marchlewskiego.

W sprawie 3go punktu porządku dnia, Przewodniczący komunikuje o ustaleniu dodatkowej listy/Nr. 4a/. Uchwalono listę tę wraz z odpowiednim pismem, zredagowania którego podjął się p. Trzeciak, złożyć Delegacji R. T. C. K. z prośbą o nadanie jej odpowiedniego kierunku.

Przechodząc do następnego punktu porządku dziennego, p. Kossakowski poinformował zebranych o konferencji z p. Marchlewskim, który, na zasadzie zebranych, bądź od wracających jeńców cywilnych, bądź od zbiegłych więźniów, informacji o stosunkach jakie panują w więzieniach polskich, domagał się postawienia wskazanej sprawy na porządku dziennym wspólnych konferencji obu Delegacji. Po wyrażeniu jednak przez p. Kossakowskiego, że podobne traktowanie sprawy w skutkach stych okazało się nieoptymalnym, przystąpił na złożenie Przewodniczącemu Delegacji P. T. C. K. wszelkich posiadanych przezeń w odnośnej sprawie dokumentów, celem odpowiedniego ich wyzyskania. Na zwroconą przez p. Kossakowskiego uwagę, że pretensje w zasadzie są obustronne, p. Marchlewski odpowiedział, że czerpiąc otrzymania rzeczowego uzasadnienia tych pretensji ze strony polskiej.

Po wysłuchaniu powyższego, Delegacja uchwaliła: 1/zaakceptować stanowisko Przewodniczącego i 2/decydowanie sprawy przedłożenia Przewodniczącemu R. T. C. K. dokumentów ilustrujących stosunki w więzieniach R. S. F. R. S. odroczyć do chwili zdobycia odnośnych materiałów i zaznajomienia się z nimi.

W sprawie następnego punktu porządku dnia, p. Kossakowski informuje, że dzięki ujawnionej przez Delegację P. T. C. K. w projekcie umowy o jeńcach wojennych tendencji wymiany tychże "głowa za głowę", p. Marchlewski oświadczył, że wobec tego reemigranci w wieku poborowym /18 do 45 lat/ będą traktowani jako jeńcy wojenni. Po wyzerpującej dyskusji w sprawie ustalenia stanowiska Delegacji w stosunku do nowej, jaka się wytworzyła, sytuacji, udziałem delegatom do Komisji instrukcji następującej: "Umowa w sprawie jeńców wojennych nie może być zamieniona i formuła wymiany "głowa za głowę" zachowana być musi. W sprawie umowy o reemigrantach Delegacji postarają się uzyskać od strony przeciwej wyrażenie się zasadniczego jej stanowiska co do wymiany reemigrantów w wieku poborowym na jeńców wojennych. W ostateczności, Delegacja, zastrzegając się co do braku odnośnych pełnomocnictw postarają się wyznioskować czy spór nie mógłby być rozstrzygnięty przez wyrażenie w formie jak najmniej urzędowej zgody na wydanie Racji jeńców wojennych ex post w stosunku do ilości powracających uchodźców Polaków z ziem B. Kongresówki, Poznańskiego i Gólichi, będących w wieku poborowym, których przejście przez granicę zabezpieczą nasze urzęda."

W sprawie 6go punktu porządku dziennego p. Kossakowski oświadcza, że sprawa tranzytu jeńców z Niemiec do Rosji przez Polskę, winna być traktowana niezależnie od umów zawieranych obecnie. Podkreśla, że nie ponosząc żadnych strat materialnych /wobec dostarczenia

przez Niemcy transportów, opału i żywności dla jeńców w drodze/ możnaby zażądać natomiast od R. S. F. R. S., wzamian za wyświadczo- na przysługę, wydania wszelkiego dorobku kultury polskiej w posta- ci archiwów, bibliotek i t. p. wywiezionych z kraju do Rosji. Zazna- cza mówca, że na przesądzenie sprawy Delegacja P. T. C. K. żadnych. pełnomocnictw nie posiada.

p. Zaleski, uważa że sprawę można poruszyć prywatnie na Komisji.

p. Trzeciak proponuje zażądać wydania wskazanych skarbów naro- dowych wzamian za oddanie reszty jeńców wojennych pozostałych po wymianie.

p. Birnbaum przychyła się do zdania p. Zaleskiego.

Po dłuższej dyskusji stanowisko Delegacji w stosunku do omawianej sprawy wylało się w formę następującej instrukcji, udzielonej delegatom do Komisji: "Delegacji nie angażując się żad- nym oświadczeniem postarają się wysłondować, czy ekwiwalentem po- wrotu jeńców wojennych pozostałych od zamiany nie mogłyby stać się archiwa i zbiory polskie zarejestrowane przez Komisję Likwi- dacyjną oraz T-wo Opieki nad Zabytkami Przeszłości. Względnie, wy- jaśnić sprawę tę w stosunku do ich propozycji tranzytu jeńców z Niemiec przez Polskę".

Po wyczerpaniu porządku dziennego ppor. Birnbaum prosił o przesądzenie sprawy postawiania w pociągu p. Pillara von Pilhau, jako osoby postronnej.

Na skutek wyjaśnień złożonych przez Przewodniczącego, po dys- kusji przyjęto wniosek p. Kossakowskiego, który brzmi jak następu- je: W posiadaniu pisma pana Przewodniczącego Delegacji R. T. C. K. w R. S. F. R. S. z 1-go grudnia 1919r., Delegacja P. T. C. K. przyjmuje do wiadomości zawiadomienie o włączeniu pana Pillara von Pilhau w skład Delegacji R. T. C. K. w charakterze współpracownika z za- strzeżeniem: 1/ że pan Przewodniczący Delegacji R. T. C. K. przedsta- wi odnośny dokument nominacyjny na imię p. Pillara von Pilhau od Komitetu R. T. C. K., 2/ i że na przyszłość do składu Delegacji R. T. C. K. mogą być włączane jedynie osoby dokumenta takie posiadający. Oświadczenie powyższe ma być złożone Przewodniczącemu Dele- gacji R. T. C. K.

Na tem posiedzenie zamknięto o godz. 13ej m. 45.

P R O T O K U L

29 posiedzenia Delegacji P. T. C. K.

dn. 6/XII 1919r. w pociaǳu sanitarnym

Nr. 15.

Obecni : pp. Birnbaum, Bisping, Dangel, Kossakowski, Strumiłło, Trzeciak, Uniśchowski, Zaleski.
Sekretarka Perzanowska.

Posiedzenie otwarto o godz. 10 m. 40.

Na wstępie zatwierdzono protokół 28 posiedzenia Delegacji. Następnie Przewodniczący komunikuje, że uzyskał od p. Marchlewskiego zgodę na wymianę jeńców: Zygmunta Klaczkina i Marji Nagrodzkiej w zamian za Woikowa i Kiernowicza, oraz, że złożył na jego ręce listę dodatkową Nr. 4a/odpis listy złącza się jako aneks Nr. 1/.

Na porządku dziennym: Ustalenie stanowiska Delegacji wobec nowych konjunktury sytuacji ogólnej.

p. Kossakowski odczytuje list od p. Marchlewskiego /Aneks Nr. 2/ nadesłany na skutek złożenia przez Delegację P. T. C. K. oświadczenia w sprawie p. Pillara von Pilhan. Komunikuje, że w rozmowie prywatnej z Przewodniczącym Delegacji R. T. C. K. wyjaśnił motywy, jakimi kierowała się Delegacja P. T. C. K., składając powyższe oświadczenie. Mówca uważa, że ton listu p. Marchlewskiego jest wysoce niestosowny i nieczem nieusprawiedliwiony.

Następnie Przewodniczący informuje, że kurjer Delegacji R. T. C. K. Ribelis, został aresztowany na rozkaz Dowódcy Dywizji pułkownika Sikorskiego za agitację w drodze na front. Na skutek interwencji mówcy, aresztowany, który miał być odtawiony z powrotem do Mikaszewicz, dla uniknięcia przedwczesnych konfliktów, został skierowany przez front do Rosji.

p. Kossakowski konstatuje, że nastrój na froncie jest niepomysłny dla dalszego rozwoju pertraktacji.

Wreszcie, podkreślając fakt, że mimo poczynione ze strony polskiej kroki w celu zawieszenia broni na umówionych odcinkach - strona przeciwna nie zrobiła nic dla uzyskania tegoż, odczytuje radję /Aneks Nr. 3/ nadesłane z Komisariatu Spraw Zagranicznych R. S. F. R. S. przez Warszawę do p. Marchlewskiego w sprawie rzekomego bombardowania przez Polaków szpitala Czerwonego Krzyża w Połocku.

Reasumując przytoczone fakty, mówca stwierdza napięcie stosunków. Podkreśla, że od chwili podpisania umowy 2/XI minął miesiąc nie przynosząc żadnych rezultatów konkretnych i oświadczając, że, wyciągając wnioski z poglądu na sytuację ogólną, uważa moment za odpowiedni dla postawienia ultimatum stronie przeciwnej w sprawie wykonania umów z dn. 2 i 9 listopada i zawieszenia pertraktacji.

p. Zaleski przychylając się w zasadzie do zdania Przewodniczącego, uważa, że zakończenie rokowań należy odwiec do chwili powrotu p. Jabłońskiego dla wyjaśnienia stanowiska Rządu R. T. C. K. w stosunku do projektu przesłanej im umowy.

p. Trzeciak przychylił się w zupełności do zdania Przewodniczącego. Uważa, że odwołanie chwili postawienia ultimatum, wytrąci Delegacji inicjatywę w tej sprawie.

p. Dangel przychylił się do zdania p. Kossakowskiego. Uważa, że w ultimatum należy podkreślić moment o zawieszeniu obrad do czasu wykonania umów zawartych.

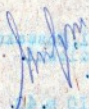
p. Strumiłło przychylił się do zdania p. Kossakowskiego. Upatrując zię wole ze strony przeciwnej jest zdania, że ultimatum należy postawić bezwzględnie.

p. Kossakowski oświadcza, że dla zajęcia ostatecznego stanowiska w omawianej sprawie, należy się porozumieć z Naczelnym Dowódcą. p. Birnbaum przychylił się do zdania Przewodniczącego i konstatuje, że od czasu powrotu p. Marchlewskiego z Moskwy daje się uważać wzmożenie agresywności strony przeciwnej.

Na wniosek Przewodniczącego uchwalono przerwę, w czasie której Komisja złożona z pp. Dangla, Kossakowskiego i Zaleskiego zaakceptowała projekt ultimatywnego oświadczenia dla przedstawienia Delegacji R. T. C. K., przedstawiony przez p. Kossakowskiego.

Po wznowieniu posiedzenia Przewodniczący odczytał projekt
oświadczenia /Aneks Nr. 4/, które przyjęło.

Na tem posiedzenie o godz. 2ej zamknięte.

Dn. 7 grudnia 1919r.

Delegacja.

Delegacja Polskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża na wstępie rokowań zajęła stanowisko, w którym uzależniła dalszy stopniowy rozwój pertraktacji w innych sprawach, interesujących Towarzystwa Czerwonego Krzyża od zadośćuczynienia warunkowi, by przedewszystkiem zlikwidowane zostało zakładnictwo, stosowane przez Rosję Sowiecką względem Polaków.

Jedynie ulegając uroczystemu zaręczeniu Przewodniczącego Delegacji Rosyjskiego Towarzystwa Czerwonego Krzyża w R.S.P.R.S. o niezwłocznem wykonaniu umów z 2/XI 1919r. i z 9/XI t.r. o jeńcach cywilnych, Delegacja P.T.C.K. zgodziła się na prowadzenie dalszych rokowań w sprawach; ważnego stosunku Towarzystw Czerwonego Krzyża, ich majątku, zwyczajów wojny, jeńców wojennych, inwalidów i uchodźców. I dała Delegacja P.T.C.K. dowody zupełnej gotowości dojsścia do porozumienia we wszystkich tych sprawach.

Gdy jednak po upływie z górą miesiąca od czasu ostatecznego zawarcia umowy o zakładnikach nawet nie rozpoczęło się jej wykonywanie, pomimo że żadne argumenta nie są w stanie wytłumaczyć takiego niedotrzymania przez R.T.C.K. wziętych na siebie zobowiązań, gdy wbrew oświadczeniu Przewodniczącego Delegacji R.T.C.K., że Dowództwo Wojskowe Sowieckie przygotowane jest do zawierania umów o lokalnych zawieszaniach działań wojennych na z góry przewidzianych odcinkach w celu ułatwienia warunków przejazdu powracających zakładników i jeńców - okazało się, że odnośnie władze sowieckie na froncie bądź nie posiadają żadnych w tym kierunku instrukcji, bądź nie okazują gotowości do zawarcia takiego porozumienia, gdy wszędzie zamiast spełnienia warunku umowy o natychmiastowem dowieszeniu do linii demarkacyjnej na Płtycy wszystkich zakładników i oddania ich delegatowi P.T.C.K., do czego ze strony polskiej wszelkie przygotowania są już zdawna ukończone - władze sowieckie na tymże odcinku rozpoczęły gromadzenie znacznych sił wojskowych -- Delegacja P.T.C.K. widzi się zmuszoną zejść z dotychczasowego stanowiska i uroczystie wezwać Delegację R.T.C.K. w R.S.P.R.S. do niezwłocznego wykonania powyższych przez nią w umowach z 2 i 9 listopada 1919r. zobowiązań.

Jednocześnie Delegacja P.T.C.K. oświadcza, że dalszy udział P.T.C.K. w pertraktacjach z R.T.C.K. uzależniony będzie od rychłego wykonania powyższych przez nie zobowiązań, albowiem za rękojmię porozumienia nie może wystarczyć samo tylko zaufanie do osoby rokowania prowadzącej, gdy ogólne zwleknięcie w wykonywaniu zawartych umów, a w szczególności groźba rzucona Polsce podczas trwania rokowań obu Towarzystw Czerwonego Krzyża w radio-depesy Komisariatu Ludowego dla Spraw Zagranicznych z 25 listopada r. b. Nr. 1045, o której cotylnie nas zawiadomiono, może skłonić naszych mandatarjuszy do powzięcia w szczerocie Rządu Sowieców, udzielającego pełnomocnictw R.T.C.K. dla pertraktacji z P.T.C.K.

Delegacja P.T.C.K. ponawia swe oświadczenie, że P.T.C.K. gotowe jest niezmiennie do wypełnienia przyjętych przez się umów z 9/XI 1919 roku zobowiązań i że ze strony P.T.C.K. dokonane są wszystkie przygotowania do natychmiastowego wykonywania umów z 2 i 9 listopada 1919r.

R.T.C.K. zechce zawiadomić przez radio-depesę P.T.C.K. o dniu, w którym przekazani będą na linii demarkacyjnej powracający zakładnicy i jeńcy.

W imieniu P.T.C.K. wyrażamy gotowość dalszych pertraktacji z R.T.C.K., gdy zrealizowane zostaną zapewnienia, udzielone nam przez Przedstawiciela R.T.C.K. przed dwoma miesiącami na wstępie naszych rokowań.

Przewodniczący Delegacji P.T.C.K. *Infante*

Członkowie Delegacji P.T.C.K. :

Telegram en clair /radio/

P. Cziczera do Ministerstwa Spraw Zagranicznych

w Warszawie

Moskwa, 23/I 1920

Otrzym. 25/I 1920 h.11

Le Délégué de la société Russe de la Croix Rouge nous avise que malgré la promesse qui lui éte faite le trois janvier par le Représentant de la société polonaise de la Croix Rouge, nos prisonniers civils ne furent pas amenés à la ligne de démarcation. Nous attirons votre attention au paragraphe treize de l'accord du neuf novembre, grâce auquel nous avons transmis, pour être échangés, les prisonniers civils Polonais. Mais vu que les autorités polonaises, qui en étaient d'ailleurs prévenues, n'ont pas amené nos citoyens, nous avons été forcés de ramener à l'arrière desdits prisonniers et civils, ce qui, naturellement, leur a procure de grands inconvenients malgré toutes les mesures humanitaires qui ont été prises. Nous sommes très surpris de voir les autorités polonaises ne pas remplir les conditions de l'accord qui devraient alléger le sort des prisonniers, conditions de l'accord, qui devaient notre côté furent remplies à la lettre. Prière de nous aviser de la date quand nos prisonniers seront amenés à la ligne de démarcation.

Commissaire du peuple aux affaires étrangères,
Tchitcherine.